

NOU 2009: 18 Rett til læring

Høringsuttalelse fra Trondheim kommune rektornettverk Midtbyen

Midtlyngutvalget, utvalget for bedre læring for barn og unge og voksne med særskilte behov; har hatt et omfattende mandat som har resultert i en omfattende utredning. Utredningen gir mye informasjon og har mange tanker og formuleringer som det er lett å slutte seg til. Utredningen er imidlertid svært ordrik og preget av til dels mange motsigende og lite dokumenterte utsagn. Utvalgets forenklete hovedkonklusjon er at forbedring av de allmenne ordningene er det viktigste grepet overfor barn, unge og voksne med spesielle behov. Dette er en unyansert påstand framsatt uten forbehold. Det representerer en forenklet virkelighetsoppfatning og kan ramme elever der *ulik* opplæring og spesielle individuelle tiltak og spesiell tilrettelegging er faglig godt begrunnet.

Det er videre beklagelig at utredningsteksten ikke i større grad avspeiler den faglige uenigheten i utvalget (viser til særmerknader). En har valgt å unngå å tydeliggjøre de skillelinjene som faktisk er rådende i fagfeltet. Det gir grunnlag for skepsis til utredningen. For høringsinstansene er det av stor betydning at de faglige skillelinjene er tydeliggjort når det skal tas standpunkt til utvalgets forslag.

GENERELT

Avklaring av sentrale begreper

Det var vår forventning at denne utredningen skulle bidra til en avklaring av sentrale begreper som tilpasset opplæring, tilrettelagt opplæring, likeverdig opplæring, individnivå, systemnivå etc. Begrepene omtales på en så overordnet måte at det er vanskelig å relatere dem til pedagogisk praksis.

Spesialundervisning

For å sikre likeverdig opplæring må elever behandles forskjellig. Ideen om positiv diskriminering er rettighetsfestet. Den individuelle retten til spesialundervisning i Opplæringsloven er i dag formulert slik.

Formålet med spesialundervisningsparagrafen er ikke tatt opp til drøfting i teksten. Det stiller vi oss undrende til, i relasjon til at dette er ”utvalget for bedre læring for barn og unge med særskilte behov”. §5 i Opplæringsloven innebærer en form for positiv diskriminering som skal hindre at enkeltelever blir skadelidende dersom opplæringssystemet svikter. En slik positiv diskriminering kan ikke oppfattes synonymt med segregering. Positiv diskriminering er en sentral og tydelig begrunnelse for å gi *ulik* opplæring til elever som ikke har utbytte av den ordinære opplæringen, ikke bare *ekstra tilrettelegging* innenfor allmennpedagogiske rammer

Utredningen har et for ensidig fokus på allmennpedagogiske løsninger og for lite på de dilemmaer som oppstår i praksis når det gjelder elever med spesielle behov i spenningsfeltet mellom det allmenne og det spesielle, mellom inklusjon i fellesskapet og læringsutbytte for den enkelte. Det er nødvendig med en strategi der ulikheter i elevenes behov er grunnlaget for et mangfold av opplæringstiltak og organiseringsmåter.

Det har vært en pågående debatt om spesialundervisningens betydning for den enkelte elevs læringsutbytte. Utredningen viser blant annet til NOU 2003 16: ”...det er vanskelig å påvise at spesialundervisningen i sin nåværende form samlet sett har noen stor effekt”

Nyere forskning viser imidlertid at spesialundervisning virker positivt på elevenes sosiale og faglige læringsutbytte, forutsatt at det tas høyde for opplæringens kompleksitet. Individuelle og fleksible strategier knyttet til den enkeltes behov i spesifikke situasjoner er avgjørende for at spesialundervisningen skal ha effekt. Dette forutsetter spesialpedagogisk kompetanse og innsikt. Utredningens beskrivelse av trekk ved spesialundervisningen i grunnskolen beskriver svikt i forhold til ovennevnte grunnleggende prinsipper for et kvalitativt godt undervisningstilbud til barn, unge og voksne med særskilte behov. Da blir resultatene deretter.

Utredningen vier i liten grad elever med lavfrekvente funksjonshemninger oppmerksomhet. Det samme gjelder elever med svært store og sammensatte behov. Burde ikke dette ha vært sentralt ut fra utvalgets mandat?

Fagkompetanse

Behovet for økt fagkompetanse står sentralt i dagens skoledebatt. Det er beklagelig at betydningen av spesialpedagogikk som fag og forskningsfelt ikke vektlegges i utredningen. Manglende spesialpedagogisk kompetanse/lite målrettet bruk av eksisterende spesialpedagogisk kompetanse i grunnskolen er en medvirkende årsak til de negative trekk ved spesialundervisningen som beskrives i utredningen. En omtaler i liten grad spesialpedagogisk kompetanse som et viktig bidrag til å virkeliggjøre en mer kvalifisert tilpasset opplæring i ordinær og i spesielt tilrettelagt opplæring. Aktiv bruk av spesialpedagogisk fagkompetanse vil også styrke det allmennpedagogiske tilbudet til beste for alle elever.

KOMMENTARER TIL UTVALGETS KONKRETE FORSLAG

Kap.13 Tidlig innsats og forebygging

Her skisseres forslag som det er lett å slutte seg til med unntak av forslaget om *Læringsboka*. Læringsbokas funksjon, omfang og juridiske status er ikke tilstrekkelig utredet. Forslaget framstår mer som et teknisk grep som kan bidra til begrensning av metodefrihet og økt byråkratisering.

Kapittel 14 Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen

Forslag om at retten til spesialundervisning §5.1, erstattes av rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen.

Denne navneendringen er unødvendig med mindre en ønsker å usynliggjøre spesialpedagogikken og den spesialpedagogiske kompetansen.

Språk har makt.

Resultatet av begrepsbruken kan bli at allmennlæreren blir sittende igjen med ansvaret for en enda vanskeligere virkelighet enn i dag. Betegnelsen gir ikke signaler om tilrettelegging som er spesielt individrettet når det gjelder behov og forutsetninger. Spesialpedagogisk hjelp har et meningsinnhold som gir signal om en mer spesialisert kompetanse knyttet til opplæringen.

Sakkyndig vurdering

Det er vanskelig å slutte seg til det som skisseres når det gjelder sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal etter vår mening utrede og dokumentere under hvilke betingelser eleven utvikler seg og lærer. Den skal sikre et faglig godt grunnlag for det opplæringstilbudet som skal iverksettes. Dersom målet er å redusere omfanget av sakkyndige vurderinger, noe som etter vår oppfatning kan innebære redusert faglig kvalitet på tiltakene, så vil premissene som skisseres heller ikke bidra til dette.

Retten til å kreve sakkyndig vurdering består – og bør etter vår oppfatning bestå.

Kap.16 PP-tjenesten og Statped tettere på

PP-tjenesten

Tiltakene som skisseres her er det lett å slutte seg til. Det er spesielt viktig at PP-tjenesten både får økt kapasitet og økt kompetanse.

Omorganisering av Statped

Regionalisering av Statped er et godt forslag forutsatt at kompetansen når det gjelder lavfrekvente grupper må opprettholdes.

Denne kompetansen kan derfor ikke regionaliseres, helt nødvendig spisskompetanse vil da forvitte.

Kap. 18 Kompetanse på alle nivå

I forhold til den gruppen som Midtlyngutvalget i utgangspunktet var oppnevnt for å utrede, er det påfallende at også her nedtones verdien av spesialpedagogisk kompetanse både faglig og organisatorisk.

Det er positivt at forskning knyttet til barn, unge og voksne med behov for ekstra tilrettelegging i opplæringen styrkes. Slik utredningen fremstår har den så absolutt dokumentert at behovet for økt kunnskap på feltet er helt nødvendig.

Trondheim kommune

Rektornettverk Midtbyen

Bernt Aune (sign)

leder